

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "Skolska hłdka. Meniny, vychova v mateskm jazyce a sociln demokracie..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.092

Data wydania oryginału

1910

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Skolská hlídka.

Menšiny, výchova v mateřském jazyce a sociální demokracie.

Dovolávat se kultury, když jedná se o nějaké hodně světské věci, časové úspěchy, časové ohledy a p. jest obyčejně zbytečné. Ale přece rád bych řekl, že naprosto není kulturním ten, kdo v boji jednotlivých národů chce užívatí násilných zbraní. Zejména člověk, jehož osobní kultura proniknuta jest demokratismem a socialismem, nemůže schvalovati, zabíraje-li se rozvoji některého národa tím, že upírou se mu existenci práva, nebo je-li umělým způsobem připravován k odnárodnění. To platí o celých národech, o národních menšinách i o jednotlivých příslušnících. A zvláště o menšinách. Neboť tento útvar národní, vyskytující se takřka u všech národů, jest zjevem, na němž společnost lidská může ukázati, pokud theorie o lidských právech dovede se uskutečniti v praxi, pokud opravdu dovede popřáti národním celkům volného rozvoje. Dnes menšiny utlačeny národů, u nás většinou menšiny kapitálem utlačeny dělníků nejsou ponechány klidnému rozvoji, a odtud je ten možný zjev „pohlcování“ menšin, „assimilace“ v takové míře, že se na něm staví celé theorie. Vskak jest tato asimilace? Není to příznak nespravedlnosti rádu v dnešní kapitalistické společnosti? Není to výsměch demokracii, že v dnešní kapitalistické společnosti národní menšina jest vlastně menšinou bezprávných lidí? Assimilace ve větší míře jest možná jenom v kapitalistické společnosti, ve společnosti třídní i lidských nadpráví a bezpráví, a jako taková je zjevem, o jehož odstranění musí se postarat socialism, nositel hesla o rovnosti lidských práv. Němečtí soudruzi našli název „assimilace“, avšak — jak se zdá — takto označený zjev považují za nutný, a pro ohrožující místa, jako jest Vídeň, souhlasili by s takovými „právy“ menšin, aby „assimilace“ jich byla jednou možná. Což jest názor nesprávný, u socialistů nemožný. Socialism chce vybojovati novou lidskou společnost práva a spravedlnosti nejen v hospodářském ohledu, ale také a stejně měrou v ohledu — řekneme — občanském. A že na prvním místě musí to býti rovná práva všech národů sobě rovných, ale také rovná práva občanů sobě rovných, zdálo se, že jest v sociální demokracii samozřejmo. Zejména tam, kde tvoří občané téže národnosti stálý a sjednocený celek, jako jsou menšiny, nemůže jim býti upíráno právo na existenci, právo na příslušnost k svému národu, právo na výchovu v mateřském jazyce a na podkladě kulturní povahy národního celku a ani právo na vývoj coby do početnosti anicoby do veřejných práv. My, sociální demokraté, děti nové doby, nesmíme těchto práv upírati ani dnes, za té složitosti veřejného života, nikde, a zejména ne tam, kde jde o dělníky, kteří práci svou slouží „většině“, konstatuje-li se zjev assimilace, nesmí se tím rozuměti, že právo lidí tvořících národnostní menšinu může býti jen částečné, nebo že mohou být úplně bez práva; ba — myslím — socialista měl by při tom spíše mysliti, jak nepřírozený zjev měl by zmizeti.

Naše české menšiny a menšiny takřka všech slovanských národů musí vésti o své školství tuhé zápasy, jež vlastně by se ani neměly považovat za zápasy národnostní, aby jimi nebyly v dnešní národnostně citlivé době protivy roznecovány, nýbrž měly bychom se na ně dívat zvláště my, sociální demokraté, jako na boj za lidská přirozená práva. Že mezi tato přirozená práva lidí patří i výchova v mateřském jazyce, jest nesporno, však musí býti také nesporno mezi námi, že právo to má každý jedinec, každá národnostní skupina, každá menšina. Ovšem že nároky na veřejné své školství může národnostní menšina činiti až tehdy, opravňuje-li k tomu počet příslušníků. Je-li splněna tato podmínka, nemůže být proti ní důvoda, zejména ne důvoda o „zachování rasy“. Zachovávat ras krajne nebo města násilím, potlačováním menšin jest brutálnost, hřích proti přirozenému vývoji, možný jenom v kapitalistické společnosti. Boj za menšinové školství jest tedy boj za právo. Už toto heslo musí být sociálnímu demokratu samozřejmou výzvou k boji. Vskak význam menšinového školství jest hlubší nežli jest vypěstování jazykové znalosti. Výchova v mateřském jazyce musí býti podávána také v duchu kultury národního celku. Každý národ má své zvláštnosti, svou povahu, všeobecnou kulturu svým způsobem zabarvenou, k všeobecné kultuře svým způsobem přispívá, žije zkrátka svým samobytným — národním životem. I když jest to národ, v němž moderní, všesvětové idey zakořenily, přes to žije v těchto ideách svým způsobem a svým způsobem je provádí v praxi. A i kdyby bylo v životě národa, v rasovém tom životě něco, nad čím příslušník druhého národa ohrožuje nos, i v tom případě soudcem si může býti jen národ sám sobě. Žítí národním způsobem naprosto neznamená uzavírat se moderním světovým proudům, myšlenkovému internacionalismu, nýbrž žít (třeba na podkladě světových hnutí) svým způsobem, dle rozumové a duševní povahy vlastní rasy, žít, jak — bezděčně — žít nutí národní charakter. Mluvit proto při menšinovém školství jen o jazyce jako o prostředku obcovacím znamená mluvit pouze o vnějšku, o prostředku. Význam mateřských škol jest hlubší, a

jak jest znáti, mohou mateřským jazykem podávati vyučování a výchovu opravdoví příslušníci toho jazyka, ne jen ti, kteří jazyk jako dorozumivací prostředek ovládli. Dokonalé vyučování a dokonalá výchova jest možná jen v mateřském jazyce. Tím nijak nejsou dotčeny idey o mezinárodnosti výchovy, o pacifismu, o sbratření národů atd. Neboť pěstovat tyto idey neznamená zapírat a zahazovat svoji řeč a přijímat řeč cizí. Kdyby řeč měla nějakým způsobem přispět k sblížení národů, mohla by to být jen řeč nová, žádná z nynějších, řeč, kterou by přijali jako společný dorozumivací prostředek všichni národové. Jestliže však se některým národům nebo jejich menšinám upírá právo na vzdělání ve své řeči (jako nositele zvláštností rasových), nepomáhá se internacionalismu, nýbrž provádí se odnárodnění, jež jest násilím. Velkoděšnou snahu velkých národů — vnutit menším, potlačovaným národům svoji kulturu a svoji řeč, nutno odmítnouti. I kdyby se zdálo, že malý národ jest určen, aby během století zmizel, aby byl „asimilován“ větším národem, není přece odůvodněno bezpráví. Tu rozhodovati právoplatně může jen vývoj, přirozený, nerušený, za stejných podmínek se dějící historický vývoj.

O menšinových školách mluví se obyčejně se stanoviska praktického, myslí se na to, jaké řeči se má dítě naučit. Jest nesporno, že jest důležité, aby dítě menšiny znalo jazyk většiny i obráceně. Zejména dělník a každý malý člověk potřebuje znalosti řeči, neboť musí být ustavičně připraven, že starost za chlebek zavede jej do cizí oblasti. Z toho důvodu bylo by na našich školách vůbec dobře vyučovat druhému nebo vůbec některému cizímu jazyku. Výhodu znalosti druhého jazyka oceňují i Němci, a zavádějí — pokud nacionální vášně dovoluje jim rozumně myslit — vyučování češtině i na své školy. Snad za jistých okolností mohlo by se mluvit o dvoujazyčných školách, nebo o vyučování některému předmětu cizím jazykem, a i o jiných typech menšinových škol, máme-li na mysli praktický život. V každém případě však zařízení vyučování musí být vedeno jedinou snahou — právě pro život a musí být naprosto vyloučeno, aby menšinová škola byla zřízena za účelem odnárodnění nebo aspoň tak, aby nebyla plnovýznamná pro vlastní národ. A především — poměr svůj k druhé řeči, k řeči většiny, musí upravovat sama menšina, vycházejíc při tom ze svých potřeb, sama sebe určujíc.

Pro výchovu v mateřském jazyku vyslovujeme se nejen se stanoviska práva, ale i se stanoviska kulturního. Výchova v cizím jazyce a v cizím duchu nemůže docíliti náležitých výsledků; lidé cize vychováni jsou odbarvenci, bez řádného duševního rázu, nejsou složkou pro kulturní život svého vlastního ani cizího národa. Dějiny mluví zřetelně o tom, že tam, kde se vyskytovalo hromadné ponárodnění cizích kmenů uchvatitely, nastává úpadek mravní i hospodářský.

Jde také o nejpálčivější místo boje menšin za své školství — o veřejné prostředky. Dle našich zásad o významu práce, dle socialistické pravdy, že „majetníci“ jsou majetní tím, čím jest proletariát chudý, nemůže nastat upírání veřejných prostředků na školství menšin; předpokládáme ovšem, že pojem menšiny jest tu určité vymezen. V našem dosavadním zřízení mají menšiny právo na vydržování svého školství s prostředků obcí, zemí i státu, neboť v těchto správních tělesech jsou příslušníci menšiny občany zrovna jako příslušníci většiny, s povinnostmi, avšak bez práv.

Boj o práva menšin jest zlehčován slovem „nacionalism“. Slovo toto může u nás opravdu být zlehčeno, neboť boj národnostní byl a jest namnoze ještě určován „nacionalismem“, t. j. slepou záští a nerozumnou nenávistí k druhému kmeni. Česká sociální demokracie jest daleka toho, aby dala svůj boj řídití tímto nacionalismem, ba ona proti tomuto nacionalismu vykonala ohromný kus dobré práce a dosud jest jím nedotčena. Je-li její boj za menšinová práva za nacionalism považován, lze toho litovati proto, že oddaluje se tím možnost dorozumění. Strana při tom může se jen starati o to, aby boj za právo nebyl zaměňován za tento „nacionalism“, což nejlépe koná tím, že i nyní jako kdykoliv před tím vystupuje proti prázdnému, iřavému vlastnictví a nacionální frivolitě nezodpovědných živlů. Česká sociální demokracie si uchovává zásady o práci ku sbratření národů; jde jen o to, uchovávali-li si je také ti, kteří tak rádi všechno označují nacionalismem. Tu nutno se zmíniti i o názorech některých činitelů z odborových organizací. Jejich názor, že dělnictvo má se věnovati jen a jen hospodářskému boji, byl by správný, kdyby dělnictvo žilo v takové společnosti, ve které všechna ostatní práva byla by uskutečněna. Úkol našich odborových organizací jest však širší, podílí se na celém stavu kultury. Vskak i bez toho jest menšinový boj otázkou těsně spjatou s odborovým hnutím. Odborové organizace musí se snažiti o to, aby mezi dělnictvem byly pevné charaktery, ucelení lidé, pevní bojovníci v hospodářských zápasech. Že takové nevychovávali cizí školy, jest více než samozřejmo. Po této stránce jest otázka menšinových škol a menšin vůbec částí socialistického třídního boje, a odborové organizace budou jednou poměry donuceny i v tomto ohledu pracovat. — — —

Dělnické tělocvičné jednoty v Jaroměři a v Náchodě předstoupí letos poprvé před širší veřejnost na veřejném cvičení. Prvá 31. července v Jaroměři, druhá 7. srpna v Náchodě.

Z Poorlicka.

Hradec Král., 23. července

Obvodní konference soudního okresu nechanického, konati se bude 7. srpna o 9. hod. dopol. v Nechanicích. Soudruhy a organizace tamní žádáme, pokud tak neučinili, o dodání adres spolehlivých soudruhů z míst, kde organizace založena není.

Jezovitism klerikálů vidíme opět vyloužený před sebou. Opět pořádán byl kurs na výchovu klerikálních agitátorů, kteří mají kraj náš zaplaviti a nésti tmu do kraje. Klerikálové říkají tomu vzdělávání a zatím v kursech těchto falšuje se historie, falšuje se věda, a víme tak již až a dotýčnými boji se sejdem, čím byli v kursu krmeni. Kurs zakončen byl sjezdem mládeže klerikální.

Spory v obcích. Minulý týden projednáván byl před okresním soudem v Hradci Králové spor mezi starostou obce Malšovic Mojžíšem a soudruhem Janáčkem, který tomuto při veřejné schůzi vytkl nepravdnost v obecním hospodářství. Během líčení vyšlo na jevo, že opravdu různé fondy obecní, silniční subvence a podobné byly prohospodářeny, takže byl i okresní výbor nucen naříditi obci, aby příslušnou položkou zařazenou do obecního rozpočtu, byly fondy náležející kmenovému jmění obce do desíti let splaceny. Na základě těchto zjištěných okolností byl soudruh Janáček sprostěn žaloby a starosta Mojžíš odsouzen k náhradě soudních útrat.

Na Novém Hradci opět obecní zastupitelstvo ve své většině neví, jakých úkolů má k ochráněni obecního majetku. Proti blasu soudruha Syřůčka uneseno se zastupitelstvo v poslední schůzi na odprodeji obecních pozemků továrníku Petrovi za 2 K sáh a z kupní ceny odpočítati mu pozemek na chodník, který dle stavebního řádu obci patří bezplatně. Vedle toho pronajata téměř ohrazená část pozemku u továrny ve značné výměře za 2 K ročně. Kdyby tak lacino mělo se pronajmát pole chudším lidem, tu jistě obec by se proti tomu postavila, ale protože jedná se o tovarníka, měří se jinak.

Proti naší zprávě o zadání turbin pro městskou elektrárnu píše „Ratibor“ o tom, že zúmyslné neuvádíme, že nabídka strojírny zdejší byla o 30.000 K vyšší. „Ratibor“ však musí přiznat, že v této zprávě zmínili jsme se také o určitém formálním nedopatření, ze kterého bylo zjevné, že oferující firma domácí byla si nejasna o podrobnějších podmínkách, a vytkli jsme proto, že při dobré vůli mohla se jí poskytnout vysvětleum možnost definitivního upravení oferty. Tim věc byla by se jinak vytrácela a zasloužila by konečné uznání od každého tím spíše, že v obecních zastupitelstvech toho zvykem jest a i u nás ovšem v jiných případech, když týkají se domácích pádn, se tak postupuje. Nedopustili jsme se proto nepravdnosti, poněvadž při každé větší zadávce nutno jest posuzovati věc s více hledisk a ne jednostranně.

Hlasy z obecnstva.

Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové

FILIALKY:

V PRAZE Josefské náměstí palác Obchodní a živnost. komory.
V SEMILECH
V TURNOVĚ zúročí vklady 4 až 4 1/2 %

Akcelové kapitál K 10.000.000. Reservní fondy K 1.400.000. Vklady K 34.500.000. Provádí veškeré obchody bankovní, směnární a bursovní. Eskont smének a faktur (bez členství). Obchod uhlím. Skladiště. Směrná, vadia a kauce.

Stav vkladů koncem června K 34 527 626 61
oproti květnu více o K 85 692 19.

C. k. úřed. aut. odborná l. Realitní kancelář v Nuslích, majitel

Václav Hlaváček, Nusle
(Lázně)

a l. c. k. místodržitelstvím koncesovaná
Obchodní kancelář v Nuslích

provádí: REALITY: koupé, prodeje, výměny: velko-
statků, statků, domů, továren, též rozprodej statků
atd — OBCHODNÍ: prodej koupé všech obchodů,
výměny. Porady a odhady obchodů zdarma. Informace
provádí majitel sám. Hypotekární a osobní
úvěr se vši diskretností a rychle vyřídí na nejnižší
úrok: pasiva domů urovnává a převody první a
jediná toho druhu kancelář v Nuslích. Mnoho
doporučení od samosprávných úřadů atd. Odhady
domů a jiné úplně zdarma. 4401

Správám konsumů

dobře zavedených nabízí svoje schopnosti a síly
25letý inteligentní muž, který získal značné odborné
vzdělání, zaměstnán byv ve velkoobchodě, konsu-
mech i jako zástupce velké firmy pražské. Lask.
nab. pod znač. „Odborník 7“ přijímá adm. t.l. 2073

Vyšší pivovarská škola v Praze

pod protektorátem Spolku pro prům. piv. a Ochr.
svazu pivovarů v král. Českém otevře l. ročník
říjnem t. r. Zápis denně do 20. září. Prospekty za-
silá ředitelství v Praze, na Poříčí č. 21. 2072

Zbraně (partie)

- a) Kulovnicka Mauser 6 mm., tažená a revolver, 17 K.
- b) Flobertka Warvant 6 neb 9 mm., a revolver, 17 K.
- c) Flobertka Warvant 6 neb 9 mm., hlaveň 75 cm. dl.
a flobert. bambitka, revolver, 29 K.
- d) Ptáčnice, puška lámací, 12 mm. a revolver, 31 K.
- e) Puška lankaster, klička mezi kohoutky, flobertka
a revolver, 62 K, zasílá dobírkou

V. Mareš, tovární závod, Kladno. Nevyhovující
přijme se zpět, obnos se vrátí. 5982

Do Skřivan u N. Bydžova!

Klazu sobě za čest oznámiti, že dcera
moje **Blaženka** slaví sňatek svůj s p.
Jos. Prokopem, uč. ve Skřivaněch,
dne 26. července 1910 o 11. hod. dop.
v evangelickém chrámu v Hořicích.

Ant. Kožová.

2066

Hostinec

v obci blíže Prahy, kde se kostel a škola nalezá,
blíže továrny, s krámem pro smíšený obchod neb
řeznictví, se zahradou a stodolou, se buď pronajme
aneb za výhodných podmínek pod cenou odhadní
prodá. Nabídky na adr.: Jan Holásek, soukr. úředník
v Žižkově, Karlova ulice č. 496. 3654

Naše dámy i matinky

kupují dětské kočárky a
sportovní vozíky v důklad-
ném a nádherném provedení
jen za tovární ceny v první
pražské odborné speciální
továrně firmy

B. Moucha.

Továrna: Vinohrady, Třebízsk. ul. pal.
Royal. Sklady: Vinohrady, Jungm. tř. 69.
Represent. sklady: Praha II., Václavské
nám. č. 21 (v domě Politiky). 4871

První pražská zastavárna

v Jungmannově třídě č. 23 st., 19 n.

koná dne 27., 28. a 29. července 1910

po případě ve dny následující

veřejnou dražbu

na skvosty ze zlata, stříbra a drahokamů, které tam
a v její filiálkách na Král. Vinohradech čís. 387 a na
Smíchově v Palackého tř. č. 66 koncem měsíce května
1910 propadly a dosud vyplaceny nebyly. Zástavy
tyto možno nejdéle do 26. července t. r. buď vy-
platiti nebo zúrokovati. V den dražby ku prodeji
určené zástavy k zúrokování se nepřijímají. 2067

Laciné peří

1 kg. šedé, drasé peti 2 K,
lepší 2 K 40 h, polobílá 2 K
80 h, bílé 4 K, bílé prachové
5 K 10 h; 1 kg. vaječné,
sněhobílé, drasé 6 K 40 h,
8 K; 1 kg. šedého prachu 6 K,
7 K, sněhobílé 10 K; nej-
jemnější praní prach 12 K,
při objednávce 5 kg. vyplat

Hotové peřiny z hustého,
bílého nankingu, 1 ducho 180 cm.
dlouhá, 116 cm. široká se 2 polštáři, každý 80 cm. dlouhý
53 cm. široký, plněné novým, šelým, velmi trvanlivým
peřím 16 K, poloprachem 20 K, prachem 24 K.
Jednotlivé duchy 10 K, 12 K, 14 K, 16 K. Polštáře 3 K,
8 K 60 h, 4 K. 109

Zásilkou na dobírku od 12 K franko. Výměna a zaslání zboží
zpět frk. dovol. Za nehodící vrátím peníze. Cenník zdar a frk.
S. Benisch, Dešenice č. 96, (Šumava).